

SUMAR EXECUTIV

Context

Obiectivul direct al acestui plan de acțiuni este punerea la dispoziția Guvernului, donatorilor și organizațiilor internaționale a unui cadru exhaustiv pentru analiza, elaborarea și implementarea măsurilor de consolidare a capacităților în domeniile securității alimentare și măsurilor sanitare și fitosanitare (SFS). Obiectivul primordial al îmbunătățirii securității alimentare și gestionării SFS este de a permite Moldovei să participe pe deplin în comerțul internațional, realizând în paralel o protejare mai bună a sănătății umane și consolidând în mod strategic măsurile de protejare a sănătății șeptelului și culturilor agricole. Un sistem de securitate alimentară și gestionare a sănătății agricole² bazat pe principiile și practicile OMC pentru economiile de piață va contribui la sporirea competitivității produselor din Moldova și la diversificarea piețelor de realizare a acestora în segmente de preț ridicat.

Agricultura este cel mai important sector economic în Moldova. În pofida creșterii lente înregistrate în anii recenti în comparație cu alte sectoare, agricultura primară continuă să contribuie cu peste 20% la valoarea totală a PIB-ului (Tabelul 1). Dacă industria de prelucrare a produselor agricole este inclusă, agricultura și industria agroalimentară reprezintă mai mult decât o treime din economia națională. De asemenea, agricultura este cel mai mare sector economic în ceea ce privește ocuparea, angajând peste 40% din populația activă.³ Mai mult, agricultura și industria de prelucrare agricolă domină exporturile Moldovei: în ultimii cinci ani, alimentele și produsele agricole au constituit mai mult de jumătate din valoarea totală a exporturilor.

Tabelul 1: Creșterea economică și contribuția agriculturii la PIB, 1997 – 2005

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Creșterea anuală a PIB-ului, %	1.6	-6.5	-3.4	2.1	6.1	7.8	6.6	7.3	7.0
Valoarea adăugată a agriculturii, creșterea anuală, %	12.1	-6.2	-3.9	2.3	4.3	3.7	-10.3	13.7	3.2
Valoarea adăugată a agriculturii, % al GDP	30.2	31.8	27.9	29.0	26.0	24.1	21.5	21.3	21.3

Sursa: Platforma datelor privind dezvoltarea, Banca Mondială. Accesat ultima dată în mai 2006.

Moldova este membru al OMC din 2001, dar încă nu a început să beneficieze din plin de beneficiile comerțului internațional. Acest fapt este valabil mai ales pentru sectorul agricol și sectorul de prelucrare agricolă. Principalul motiv în acest caz este faptul că tranziția Moldovei de

² *Securitatea alimentară* se ocupă în mod predominant de contaminarea chimică sau microbiană, nivelul toxinelor naturale, bolile zoonotice, aditivi, alergeni, adăugarea indirectă a reziduurilor de substanțe chimice (de exemplu, pesticide, metale grele, antibiotici, hormoni și alți aditivi) și descompunerea produsului. Acești factori afectează atât accesul la piața locală cât și la piața globală. *Sănătatea animală* se ocupă în mod predominant de protecția țării importator de introducerea dăunătorilor de plante și bolilor de animale. Standardele sănătății agricole includ listele dăunătorilor definiți în cadrul Convenției Internaționale privind protecția plantelor (CIPP) și listele bolilor contagioase după cum sunt definite de Organizația Mondială pentru Sănătatea animală (OIE), care afectează comerțul internațional.

³ Această cifră include ocuparea în agricultura primară, cinegetică, silvică și piscicolă. *Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2005.*

la un sistem cu o economie planificată la un sistem cu economie de piață, încă mai continuă și un aspect important al acestei tranziții este eficiența sistemului SFS. În mare măsură, sistemul juridic de reglementări și instituțional continuă să fie bazate pe standardele GOST⁴ ale fostei Uniuni Sovietice. Serviciile publice din Moldova continuă să utilizeze aceste standarde ca un cadru de bază pentru monitorizare, supraveghere și inspectare. Totuși, se iau măsuri pentru trecerea de la un sistem bazat pe GOST la un sistem bazat pe standardele internaționale care facilitează funcționarea unui sistem economic de piață și care sunt mai eficiente în ceea ce privește protecția sănătății umane și agricole.

Pe motivul constrângerilor financiare, Moldova, ca multe alte țări mici cu venituri reduse, se confruntă cu probleme legate de conformarea la cerințele internaționale privind accesul la piață. Economii în tranziție se confruntă și cu alt gen de provocări în procesul de reformare a sistemelor proprii, în paralel încercând să reorienteze și să restabilească sectoarele distruse ale producției primare și de fabricație, conformându-se astfel cerințelor piețelor interne și externe care se dezvoltă în mod rapid. În timp ce aceste țări depun eforturi considerabile pentru a aborda astfel de provocări, asistența donatorilor și instituțiilor internaționale ar facilita tranziția sporind schimbul de experiențe, acordând mijloacele necesare pentru diferite reforme și activități de consolidare a capacităților.

Planul este bazat pe analiza informației privind sănătatea umană și agricolă, performanțele economice ale sectorului agroalimentar și capacitățile existente în sectorul public și cel privat de a gestiona securitatea alimentară și sănătatea agricolă. Acest plan acoperă mai multe domenii profesionale – legal, sancționări, discipline științifice, comerț, diplomația și altele – și implică mulți omologi. Astfel, au avut loc multe întâlniri și câteva runde de consultări cu omologii pe parcursul elaborării acestui plan de acțiuni pentru a lua în considerare orizontul de perspective.⁵ De asemenea, analiza are ca scop prezentarea unor recomandări bazate pe bunele practici, principiile de bază și experiența altor țări (Referiți-vă la Caseta 1).

Caseta 1: Trenduri de bază în elaborarea și gestionarea sistemelor de securitate alimentară și sănătate animală

În multe țări, abordarea gestionării securității alimentare și a sănătății agricole este un proces de schimbare. Există două forțe care pun în mișcare aceste schimbări: acordul OMC privind SFS, care instituie o disciplină nouă pentru autoritățile regulatorii și are drept cerință armonizarea internațională și transparența, și seria recentă de scandaluri alimentare (dioxin, pesticide, salmonelă, BSE, hepatită etc.) și alerte privind securitatea alimentelor, care au contribuit la informarea publicului despre problematica securității alimentare. Ca urmare, consumatorii cer instaurarea unor măsuri mai eficiente de prevenire și mai multă transparență. Ca răspuns la aceste noi realități, politicienii și antreprenorii privați au recurs la modificarea sistemelor de gestionare. Aceste schimbări includ următoarele:

- a) Managementul tradițional fragmentat și descentralizat al sistemelor de stat ale sănătății umane, animale și a plantelor este înlocuit cu o modalitate mai holistică de management și funcționare a întregului sistem al siguranței alimentare și sănătății agricole.
- b) Stilul de management public introvert este supus presiunilor de a deveni mai responsabil și mai transparent, de a utiliza metode bazate pe cercetări științifice și de a reduce conflictele de interese din interiorul sistemului, prin separarea responsabilităților instituționale privind stabilirea politicilor, implementarea și monitorizarea lor.
- c) Înlocuirea sistemului bazat în mod predominant pe controale și inspecții, cu un sistem mai echilibrat al măsurilor de prevenire, precum și utilizarea managementului calității și siguranței de către sectorul privat pe tot parcursul ciclului de producere și livrare.

⁴ GOST reprezintă acronimul derivat din fraza gosudarstvenny standart (standard de stat).

⁵ Referiți-vă la Anexa 9 pentru lista persoanelor întâlnite sau consultate pentru elaborarea acestui plan de acțiuni.

- d) Fosta orientare spre interesele serviciilor regulatorii de stat este înlocuită cu o modalitate mai echilibrată care presupune o evaluare a impactului sistemului de reglementări și a măsurilor individuale în contextul costurilor de afaceri și a competitivității.
- e) Stabilirea priorităților în baza împuternicirilor aparatului birocratic a fost limitată și a intensificat stabilirea politicilor și a priorităților investiționale în baza evaluării riscurilor și analizei de tip cost/beneficiu.
- f) Lărgirea intensității și a orizontului cerințelor față de sectorul public și cel privat. Aceste schimbări se manifestă cel mai pronunțat în țările industrializate, dar sunt treptat adoptate și în țările în curs de dezvoltare și de tranziție. Aceste schimbări suportă cheltuieli, dar aduc și beneficii fiind mobil al dezvoltării și deseori economiilor în tranziție le este dificil de a mobiliza investițiile necesare pentru a le realiza.

Sursa: Aceste materiale derivă din informațiile colectate pentru și prezentate în acest raport.

Oportunitățile pieței și provocările pentru agricultura Moldovei

Reformele desfășurate spre sfârșitul anilor 90 au avut ca rezultat o reajustare și o recuperare a creșterii sectorului agroalimentar în Moldova și integrarea în economia internațională este tot mai pronunțată. Produsele care și-au demonstrat deja potențialul pentru export sunt vinurile și băuturile alcoolice, fructele, legumele și nucile. Ar putea exista oportunități și pentru alte produse, cum ar fi cele piscicole, produsele lactate și unele mezeluri, dar semnalele de piață despre potențialul acestor produse sunt neconcludente. Moldova contează foarte mult pe piețele Comunității Statelor Independente (CSI) în ceea ce privește exporturile: țările CSI achiziționează circa 75% din exporturile Moldovei de produse agroalimentare. Exporturile spre piețele din Uniunea Europeană și alte țări industriale sunt limitate din cauza dificultăților întâmpinate de către exportatori privind conformarea cu cerințele de calitate și securitate alimentară, cât și din cauza lipsei competitivității acestora. Atunci când țările din Europa Centrală și de Est aderă la Uniunea Europeană și adoptă standarde UE avansate privind produsele alimentare, Moldova pierde accesul la piețele acestor țări.

În ultimii ani, creșterea orizontului și sporirea stricteții cerințelor privind securitatea alimentară a devenit un trend internațional - nu doar în țările OCED, ci și în mai multe țări în curs de dezvoltare și tranziție. Pe lângă standardele guvernamentale, rețelele de tip supermarket și alți cumpărători majori de produse agroalimentare deseori au cerințe privind securitatea și calitatea alimentară și acestea au devenit tot mai importante pentru accesul pe piață. Odată cu creșterea nivelului venitului în Rusia și Ucraina, piețele primare ale Moldovei și comercializarea tot mai multor produse alimentare prin intermediul rețelelor de tip supermarket, segmentele de piață care acceptă produsele fabricate în conformitate cu fostele standarde GOST se vor îngusta, vor oferi prețuri mai mici decât prețurile din segmentele unde se cere conformarea cu standardele internaționale.

Va fi necesară modernizarea sistemului existent de management al calității, securității alimentare, sănătății animale și a plantelor atât pentru a menține accesul la segmentele de piață profitabile ale CSI, cât și pentru a menține și spori accesul la noi piețe de export, în special în UE care se extinde, prin intermediul diversificării. Înlocuirea sistemului existent de standarde obligatorii și inspecții suprapuse cu un sistem bazat pe mai puține regulamente obligatorii, standarde voluntare și inspecții dinamizate va reduce costurile, respectiv va crește competitivitatea și, de asemenea, va contribui la îmbunătățirea stării lucrurilor în domeniul securității alimentare și sănătății agricole.

Instituțiile, legislația, capacitățile în domeniul securității alimentare și SFS. Acțiuni recomandate

În continuare sunt prezentate principalele probleme cu care se confruntă sistemul existent de securitate alimentară și SFS din Moldova și recomandările pentru îmbunătățirea acestui sistem și consolidarea capacităților.

Sistemul instituțional. Modul în care sunt organizate serviciile publice implicate în gestionarea securității alimentare și SFS necesită perfectări. În pofida constrângerilor bugetare, Moldova are numeroase instituții implicate în securitatea alimentară și gestionarea SFS. Suprapunerile responsabilităților au dus la inspecții repetitive și costuri înalte pentru Guvern și sectorul privat. Structura organizatorică nu reflectă abordările moderne cu privire la delimitarea sarcinilor între autoritățile agricole și cele din sănătate și separarea responsabilităților între autoritățile cu funcții de stabilire a priorităților și ale celor cu funcții de gestionare a securității alimentare. Pentru o gestionare mai bună a resurselor financiare limitate, autoritățile din Moldova trebuie să definească clar responsabilitățile fiecărei instituții și să elimine duplicitatea și suprapunerea responsabilităților. O modalitate de a realiza acest obiectiv este crearea unei singure autorități pentru securitatea alimentară care ar combina funcțiile de control ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare și Agenției Moldova Standard.⁶

1. *Crearea unei unități de coordonare, formată dintr-un coordonator șef și persoane de contact din diverse agenții guvernamentale implicate în gestiunea SFS.*
2. *Identificarea domeniilor de suprapunere și a curențelor în responsabilitățile agențiilor active în gestionarea securității alimentare; evaluarea opțiunii optime pentru Moldova, unei singure agenții pentru securitatea alimentară sau o structură formată din mai multe agenții cu o aliniere mai bună între instituțiile existente și o definire mai clară a rolurilor și responsabilităților fiecărei agenții; și elaborarea unui plan de implementare a noii structuri.*

Evaluarea riscurilor și analiza economică. Regulamentele și investițiile în consolidarea capacităților în domeniul securității alimentare și sănătății agricole trebuie să fie bazate pe calcule economice în aspectul costurilor, oportunităților și riscurilor. Toate aceste elemente formează o bază științifică pentru gestionarea SFS. Procesul de analiză a riscurilor este un element central al unui sistem de gestionare a securității alimentare și sănătății agricole bazat pe principiile acceptate de OMC. Evaluarea riscurilor implică identificarea și caracterizarea pericolelor, evaluarea riscului expunerii posibile la pericole și o estimare a efectului nociv al acestei expunerii.⁷ Evaluarea științifică a riscurilor este condiția unui management eficient al riscurilor. Evaluarea economică este esențială pentru elaborarea politicilor. Analiza cost/beneficiu trebuie să fie efectuată anterior adoptării oricărui regulament sau standard. Moldovei îi lipsește experiența atât în analiza economică, cât și în evaluarea riscurilor, astfel este necesară asistența externă pentru consolidarea capacităților în aceste domenii.

3. *Evaluarea competitivității Moldovei în cazul produselor de pește, lactate și șeptel în scopul determinării beneficiilor potențiale de investiții în statut de țară terță pentru aceste produse.*
4. *Efectuarea analizei cost-beneficii a actualelor strategii de investiții în șeptel ale guvernului și donatorilor.*
5. *Acordarea asistenței pentru crearea și instruirea unui grup de bază de evaluatori ai riscurilor.*

⁶ Înțelegem că FAO a făcut deja unele recomandări în acest sens.

⁷ S. Slorach et al. 2002.

Sistemul de reglementări. Prin aderarea la OMC, Moldova și-a ajustat legislația pentru a se conforma cerințelor internaționale. Totodată, reforma sistemului de reglementări, necesară pentru implementarea legislației, întârzie. De altfel, perfecționarea legislației mai este necesară și în continuare. Transpunerea “en gros” a standardelor GOST în standardele Moldovei după declararea independenței, a menținut un sistem inadecvat de reglementări pentru necesitățile curente. Mai mult, pe motiv că nu au fost elaborate noi proceduri tehnice și de inspectare, în practică continuă un număr mare de inspecții, de parcă GOST-ul ar continua să fie în vigoare. Mii de reguli tehnice transpuse din GOST trebuie să fie reevaluate în funcție de compatibilitatea acestora cu standardele internaționale, specificându-se dacă acestea contribuie la dezvoltarea pieței și a sectorului privat, în special a sectorului agroalimentar. În cele din urmă, aceste reguli trebuie abandonate, înlocuite sau schimbate în standarde voluntare. Trebuie elaborate noi regulamente interne privind standardele și regulamentele internaționale. Trebuie semnalate implicațiile operaționale ale legislației revizuite privind carantina și inspecția și trebuie modificată practica de aplicare zilnică.

6. *Pregătirea unui program de lucru pentru substituirea sistemului de reglementări existent printr-un sistem ce corespunde standardelor internaționale și bunelor practici pentru economia de piață (inclusiv resursele necesare, metodele și principiile), cu priorități axate pe regulamentele și standardele voluntare privind fructele, legumele și nucile. Acordarea sprijinului grupului special (task force) care stabilește regulamentele pe următorii de la 2 la 3 ani.*

Certificarea. Scopul principal al sistemului de certificare SFS din Moldova ar trebui să fie facilitarea comerțului, în paralel asigurându-se realizarea scopurilor publice în domeniile sănătății umane, animale și a plantelor. Odată cu introducerea noilor norme internaționale și europene, multe aspecte ale sistemului de certificare se vor schimba, inclusiv responsabilitățile ministerelor. Pe parcursul perioadei următoare, Guvernul trebuie să urmărească eliminarea duplicității și a documentelor inutile, permițând sectorului privat să preia, sub supravegherea guvernului, tot mai multe responsabilități în domeniul certificării.⁸

7. *Imediat ce Ministerul Sănătății va finaliza elaborarea regulamentelor tehnice orizontale mai importante aferente securității alimentare, certificatele de evaluare a conformității pentru produsele alimentare respective își vor pierde caracterul obligatoriu. Între timp, pentru produsele ce solicită evaluare obligatorie, organelor private acreditate de către Centrul de Acreditare li se va permite eliberarea certificatelor de evaluare a conformității, valide din punct de vedere legal.*
8. *Revizuirea procesului de certificare veterinară. Certificatele veterinare pentru produse trebuie eliberate o singură dată, anterior desfacerii produselor pe piață, la punctele de frontieră, abatoare și instituțiile de ambalare a cărnii. Inspecția veterinară a produsului finit sau prelucrat, gata pentru consum, fabricat din produse care au fost deja supuse inspecției veterinare, trebuie să fie sistată, cu excepția cazurilor de calamitate. Programele de control veterinar al pieței tenebre trebuie să fie bazate pe rezultatele evaluării riscurilor.*
9. *Ministerul Economiei și Ministerul Finanțelor/Departamentul Vamal al Moldovei trebuie să emită ordine ce ar elimina obligativitatea certificatelor naționale de evaluare a conformității pentru produsele de export la punctele de verificare la frontiere.*

⁸ Moldova Standard s-ar putea fi în process de punere în aplicare (sau deja a pus în aplicare) a unui nou certificat de conformitate a furnizorului. Acest fapt necesită confirmare și examinare.

Acreditarea. Un sistem de acreditare este temelia infrastructurii SFS și reprezintă un pas înainte spre stabilirea unor facilități recunoscute pe plan internațional. Centrul de Acreditare din Moldova va juca un rol major în asigurarea recunoașterii laboratoarelor, agențiilor de certificare etc. peste hotare. Centrul de Acreditare necesită asistență în eforturile sale de a stabili Acorduri de Recunoaștere Mutuală (ARM) cu alte țări, în special cu țările Uniunii Europene.

10. *Evaluarea practicilor curente ale Centrului de Acreditare la capitolul conformitate cu standardele de acreditare curente și prognozate ale partenerilor săi de comerț, în scopul acordării asistenței în elaborarea unui plan de acțiuni pentru recunoașterea Centrului de Acreditare de către Uniunea Europeană, precum și al sprijinirii Centrului să elaboreze un program de formare în materie de exigențe UE față de laboratoarele din Moldova.*

Sistemul laboratoarelor. Fiecare agenție guvernamentală implicată în gestionarea SFS în Moldova pare să aibă propriul său sistem de laboratoare centrale și regionale. Fiind finanțate și echipate necorespunzător și, în plus, ducând lipsă de personal instruit, multe laboratoare sunt incapabile să-și îndeplinească adecvat funcțiile. Acest lucru e valabil mai ales pentru laboratoarele raionale. Există exemple de testări care se suprapun, ceea ce reprezintă o risipă a resurselor publice, sectorul privat fiind obligat să recurgă la cheltuieli suplimentare. Este mult mai eficientă o dezvoltare a instituțiilor bine definite, susținute de controlul laboratoarelor centrale (de referință), înzestrate cu echipament și personal adecvat. Astfel de laboratoare ar permite consolidarea resurselor pentru acreditarea internațională. De asemenea, ar fi preferabilă identificarea domeniilor în care laboratoarele private ar putea prelua funcții de certificare, având astfel un rol determinant.

11. *Evaluarea structurii de laborator a Moldovei și acordarea asistenței la elaborarea unui plan strategic pentru consolidarea și dezvoltarea ulterioară a laboratoarelor în Moldova.*

12. *Necesitatea revigorării laboratoarelor, fapt ce ar permite Moldovei să facă față cererii în ascensiune rapidă pentru o supraveghere și o monitorizare mai bune ale securității alimentare, sănătății agricole și ameliorarea bazei științifice ale regulamentelor obligatorii și standardelor voluntare. Urmează a fi utilizată o analiză cost/beneficii pentru a stabili până la ce nivel vor fi dezvoltate competențele publice naționale, concomitent cu utilizarea instituțiilor private sau regionale, prin contract, pentru analizele cu cost înalt și de volum mic.*

13. *Consolidarea sistemului de laboratoare veterinare la nivel central și raional pentru a corespunde strategiilor restructurate pentru monitorizare, supraveghere, diagnostic și certificare, în baza cerințelor prioritare și suportului bugetar disponibil.*

Inspectarea, monitorizarea și supravegherea. Sistemul prevalent de monitorizare, supraveghere, inspectare și carantină în domeniul securității alimentare, sănătății plantelor, animalelor și compușii chimici agricoli a fost transpus în legislația Moldovei din sistemul GOST și devine ineficient în contextul comerțului bazat pe standarde internaționale și principiile economiei de piață. Mai mult, sistemul nu funcționează suficient în baza unor evaluări ale costurilor și riscurilor și nu are un cadru adecvat de priorități. Acesta trebuie să fie restructurat în perioada de tranziție.

14. *Evaluarea programelor de inspecție, monitorizare și supraveghere privind stabilirea priorităților și cost-eficiență, metodele propuse pentru proiectarea și formularea unui program pentru primul an.*

15. *Ajustarea legilor și politicilor pentru a responsabiliza CMP în ce privește securitatea alimentară pe piețele de desfacere din Moldova, cu consolidarea autorităților pentru testarea și inspecția în piețe a tuturor produselor alimentare, ca și în punctele de comercializare a produselor alimentare și a băuturilor.*

Controlul frontierelor. Rămâne deschis subiectul privind racordarea la cerințele internaționale a sistemului de control la punctele de frontieră și procedurile vamale la punctele de frontieră ale Moldovei. Este necesară asistența experților internaționali independenți în evaluarea conformității sistemului de control SFS din Moldova și procedurile vamale cu regulile OMC de non-discriminare. Trebuie elaborat un plan de acțiuni pentru a alinia aceste sisteme la cerințele internaționale.

Procedeele de vămuire a bunurilor și computerizarea acestora avansează mai rapid decât capacitățile de procesare ale serviciilor veterinare și fitosanitare din Moldova. Sunt necesare investiții în tehnologiile informaționale și de comunicații (TIC) ale serviciului veterinar și cel fitosanitar în scopul alinierii acestora cu serviciul vamal în ceea ce privește operațiunile vamale, fiind necesară, de asemenea, îmbunătățirea acurateței și transparenței sistemului lor de gestionare a datelor.

În prezent, serviciile de fumizare din cadrul procesului de fitocarantină sunt monopolizate de Guvernul Moldovei. Serviciile sunt acordate în anumite localuri utilizând în mod esențial o singură tehnologie de fumizare (methyl bromide – bromură de metil). Rigiditatea sistemului existent suplimentează inutil cheltuielile pentru produsele de export și import și reduce probabilitatea introducerii unor tratamente alternative care sunt mai prietenoase pentru mediul ambiant și mai potrivite pentru unele produse horticole, în special pentru cele mai valoroase. Pentru a soluționa aceste neajunsuri, Moldova trebuie să examineze posibilitatea privatizării serviciilor de fumizare din cadrul procesului de fitocarantină. Este necesară asistență pentru a studia beneficiile, costurile și cerințele de guvernare privind privatizarea.

16. *Evaluarea conformității sistemelor de control SFS și procedurilor de la frontiere în Moldova, cu regulile OMC de non-discriminare, vizând elaborarea unui plan de acțiuni pentru modernizarea acestor sisteme în conformitate cu rigorile internaționale, după necesitate.*
17. *Ameliorarea rațională a TIC a serviciilor de inspecție și carantină veterinară și a plantelor, în scopul asigurării compatibilității cu sistemul de TIC al Serviciului Vamal și creșterii exactității și transparenței gestionării datelor sale pentru inspecțiile de carantină veterinară și a plantelor.*
18. *Ameliorarea capacității de diagnosticare și eșantionare veterinară și inspecție și carantină a plantelor la punctele de trecere a frontierelor (echipament, proceduri și instrumente pilot pentru un set selectat).*
19. *Studierea beneficiilor, costurilor și cerințelor de guvernare pentru privatizarea serviciilor de fumizare și tratare pentru carantina plantelor, probabil combinate cu serviciile restructurate sanitare și de fumizare a vagoanelor căilor ferate și a autocamionetelor.*
20. *Elaborarea unui proiect de plan și buget în scopul modernizării Laboratorului Central pentru Inspecția și Carantina Plantelor și a laboratoarelor de control raionale selecte, pentru a le permite să corespundă cerințelor SFS ale OMC, ulterior unei evaluări a beneficiilor și costurilor.*

Reacția de urgență și eradicarea. Sistemul existent pentru eradicare necesită să fie combinat cu un program exhaustiv de compensații în scopul alinierii motivării producătorilor cu prioritățile

în domeniul sănătății publice și sănătății agricole. Este necesară funcționarea unui sistem elementar pentru distrugerea produselor și animalelor, precum și pentru separarea sau prelucrarea stârvurilor animaliere (făină din oase, sânge) și disponibilizarea finală la nivel local a deșeurilor și materialelor care prezintă pericol biologic. Inițial s-ar putea să fie necesară o finanțare suplimentară din partea donatorilor pentru a sprijini operațiunile de urgență privind exterminarea cârdurilor de păsări sălbatice (gâște și rațe) în eventualitatea apariției gripei aviare.

21. *Proiectarea unui sistem îmbunătățit în sprijinul eradicării bolilor inventarului viu (șeptelului), cu accent special pe zoonoze, reieșind din înțelegerea că limitările bugetare și tehnice impun Moldova să stabilească cu minuțiozitate prioritățile sale; cu axarea inițială pe un număr redus de boli.*

Reorganizarea serviciilor veterinare. Dimensiunea personalului în cadrul serviciului veterinar public poate fi redus prin privatizarea anumitor funcții.

22. *Separarea funcțiilor publice și private în serviciile veterinare și acordarea sprijinului pentru privatizarea serviciilor veterinare curative.*

Gestiunea pesticidelor. Mii de tone de pesticide vechi, moștenite din perioada sovietică, constituie un pericol sever pentru mediul ambiant, agricultura și sănătatea în Moldova. Proiectul finanțat de către Banca Mondială privind distrugerea și gestionarea stocurilor de POP (poluanți organici persistenti) și asistența din partea UE pentru strategia privind distrugerea pesticidelor ar spori încrederea în siguranța produselor agricole din Moldova atât pe piețele locale, cât și pe cele străine. Este necesară asistență suplimentară pentru a elimina POP și a proiecta un sistem de colectare a pesticidelor în containere.

Testarea formulării pesticidelor în vederea corespunderii cu etichetele și gradele stabilite trebuie să fie desemnată unui laborator dotat cu echipamentul necesar. Centrul de Stat pentru Certificarea și Aprobarea Mijloacelor Fitosanitare și Fertilizatorilor deține cele mai bune competențe pentru efectuarea acestor teste, însă necesită consolidarea ulterioară a capacităților în acest domeniu. Cerința rigidă și inutilă de testare obligatorie timp de trei ani anterior înregistrării pesticidelor trebuie anulată și trebuie adoptată o nouă politică de acceptare a informației privind testarea din partea țărilor vecine cu un mediu similar anterior acordării oricărei asistențe în acest domeniu.

23. *Efectuarea unei analize cost-beneficii și proiectarea unui sistem pentru colectarea în containere și disponibilizarea pesticidelor.*
24. *Proiectarea și formarea cadrelor în evaluarea riscurilor corelate cu introducerea unor noi mijloace fitosanitare și fertilizatoare în scopul reorientării politicilor de înregistrare.*

Informarea și educația. Moldova trebuie să inițieze și să consolideze programe de sensibilizare publică și educație pentru fermieri, agenții de produse alimentare și consumatori. O problemă nesoluționată în domeniul sănătății publice și animală rămâne incidența infecțiilor provocate de paraziți. Educația publică în igienă și promovarea bunelor practici în domeniul sănătății agricole trebuie să fie incluse în campania de combatere a infecțiilor parazitare.

25. *Inițierea unor campanii educaționale în materie de securitate alimentară pentru cadrele guvernamentale, producătorii agricoli, cei care vin în contact cu produsele alimentare, precum și pentru consumatori.*
26. *Extinderea campaniilor de combatere a infecțiilor parazitare, executate de consiliile raionale, cu sprijinul CMP și serviciilor veterinare locale. Acestea urmează să fie*

extinse în afara tratamentului curativ al oamenilor la acțiuni de prevenire în rândul animalelor domestice (în particular, câini) și șeptel, adică segregarea și îngrădirea abatoarelor. Autoritățile naționale ar putea fi utile la elaborarea acestor programe, dar programele de control al paraziților implementate de comunități tind să înregistreze un succes mai mare decât cele conduse de la nivel central.

Sectorul privat. Industria alimentară din Moldova necesită o modernizare a instituțiilor, a echipamentului, precum și a calificărilor de gestionare a calității și siguranței. Infrastructura publică deficitară, cum este calitatea precară a apei, mărește de asemenea costul pentru industrie la conformarea cu standardele privind securitatea alimentară și, respectiv, costul produsului finit. Acordarea asistenței tehnice și instruirii agenților din industria de prelucrare a produselor alimentare merită a fi serios examinată.

27. Elaborarea unui program de sprijin pentru modernizarea industriei alimentare. Proiectele de modernizare din sectorul privat pot include renovarea uzinelor, managementul calității, aprovizionarea cu apă, gestionarea deșeurilor și organizarea rețelei de distribuție. Sprijinul trebuie să includă planuri de îmbunătățire exhaustive pentru convergența cu principiile UE pentru igienă în prelucrarea produselor alimentare, însoțite de orare și planuri de finanțare.

Alte programe. Ameliorarea calității apei, colectarea și disponibilizarea inofensivă a POP implică finanțare substanțială și exercită un impact social și un ambient vaste, ce depășesc limitele securității alimentare și SFS. Acțiunile în aceste domenii vor fi asigurate de alte programe, dar acestea vor exercita un impact direct asupra securității alimentare și gestionării SFS.

28. Acordarea unui sprijin în ceea ce privește ambalarea, transportul, asigurarea și disponibilizarea pesticidelor cu cele mai înalte riscuri.

Finanțarea în domeniul gestionării securității alimentare și sănătății agricole

Apare necesitatea unor eforturi și buget suplimentar pentru a reforma sistemul juridic și de reglementări, precum și pentru a actualiza competențele tehnice și umane de gestionare a sistemului SFS în Moldova. Deoarece Moldova este o țară mică și dispune de resurse financiare limitate, finanțarea trebuie aplicată selectiv și prioritizată în mod minuțios. Soluțiile trebuie să includă eforturile care ar putea fi o contribuție a sectorului privat. Pe termen scurt și pe termen mediu vor fi necesare investiții suplimentare pentru a moderniza sistemul de gestionare SFS. Pe termen lung, eforturile noi ar putea fi finanțate din economiile determinate de sporirea eficienței, abrogarea standardelor obligatorii și certificatelor învechite care au fost moștenite de la sistemul GOST, precum și în urma reducerii eforturilor pentru sarcini cu prioritate scăzută.

Acest plan de acțiuni oferă un set de recomandări destul de comprehensive, deși nu exhaustive, care afectează gestionarea securității alimentare și a sănătății agricole în Moldova pentru următorii cinci, șase ani și include atât activitățile în sectorul public, cât și în cel privat. Investiția majoră trebuie să fie precedată de reforma instituțională. S-a estimat că pentru abordarea acestor probleme de către sectorul public va fi necesară o investiție în valoare de 9.7 milioane dolari SUA. O investiție în valoare de circa 3.02 milioane dolari SUA este propusă pentru îmbunătățirea situației în sectorul privat. Pentru Guvernul Moldovei, acest plan de acțiuni oferă sugestii privind principiile de bază și abordările specifice în scopul îmbunătățirii gestionării securității alimentare și sănătății agricole. Pentru donatori și organizații internaționale, planul poate servi drept ghid pentru acordarea asistenței tehnice și financiare sprijinind Moldova în realizarea acestor scopuri.